

STORA UTSKOTTETS betänkande № 17/1962 med  
anledning av landskapsstyrelsens framställning  
till Ålands landsting med förslag till land-  
skapslag om medborgerliga val (№ 24/1962).  
№ 17/1962.

Landstinget, som i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande  
№ 10/1962, har däröver inbegärt stora utskottets utlåtande.

Efter behandling av ärendet, varvid såsom sakkunnig avhörts lagbe-  
redningssekreteraren Rolf Sundman, har stora utskottet beslutat omfat-  
ta det i lagutskottets förenämnda betänkande framställda förslaget  
jänte motivering med följande ändringar och tillägg.

Lagförslaget, som avser en samtidig totalrevision av lagstiftningen  
rörande landstingsval och kommunalval genom en enda lag, innebär många  
fördelar, vilket även lagutskottet i sitt betänkande konstaterat. De  
principiella ställningstaganden lagförslaget giver anledning till gäl-  
ler framför allt valet av listtyp och den metod enligt vilken valresul-  
tatet skall fastställas. Medan listtypen, varom positiva erfarenheter  
kunnat inhämtas vid senaste kommunalval synes hava vunnit gehör i  
Landstinget, har frågan om mandatfördelningen ställt sig så mycket mer  
svårlöst. Orsaken härtill är beträffande landstingsvalet att söka i av-  
saknaden av praktiska rön. En omräkning av t.ex. valresultatet vid se-  
naste landstingsval med beaktande av den nu föreslagna listtypen i för-  
hållande till olika metoder för mandatfördelningen måste givetvis bygga  
på så många antaganden, att resultatet av en sådan räkneoperation kan  
ifrågasättas. Valet av metod måste därför närmast fotas på teoretisk  
grund i överensstämmelse med i vad mån den valda metoden med hänsyn till  
sin grundkonstruktion kan förutsättas komma att tjäna det allmänna syf-  
temål man med lagen eftersträvar. Sålunda har lagutskottet med beaktan-  
de av landskapets gemensamma intressen i sitt betänkande i princip ut-  
talat, att mandatfördelningen vid ett proportionellt val bör göras i  
möjligast rätta förhållande till antalet avgivna röster. Utgående här-  
ifrån har lagutskottet härlett sig till den sk. uddatalsmetoden. Land-  
skapsstyrelsens majoritet åter har, med tanke på enhetlighet i alla  
landets medborgerliga val, stannat för att den nuvarande d'Hondtska me-  
toden borde bibehållas. Beaktar man ytterligare de vid remissdebatten  
gjorda uttalandena, varunder även den sk. jämkade uddatalsmetoden sy-  
nes hava vunnit understöd, kan man fastslå att åsikterna i frågan äro  
delade.

Dessa meningsskiljaktigheter har även återspeglat sig inom stora ut-  
skottet. Med beaktande av självstyrelselagens stadgande om proportio-  
nella val har stora utskottet i likhet med landskapsstyrelsen och lag-



utskottet tagit ställning endast till de tre förenämnda metoderna. Härvid har stora utskottet (majoriteten bestående av Johansson, Kalman, Öström, Boman och Östling) med utgångspunkt från den nya listtypen och betydelsefullheten att i avvägd utsträckning uppmuntra bildandet av valförbund såsom enande och samlande faktorer med syftemål att tjäna landskapets gemensamma intressen beslutat omfatta den jämkade uddatalsmetoden med en spärrdivisor om 1,4 för det första mandatet i mandatfördelningen, vilken metod i Sverige tillämpas vid kommunala val och val till riksdagens andra kammare.

Utskottets minoritet (Danielsson, Lönroth, Sundblom och Sundberg) har i första hand velat vidbliva den nuvarande d'Hondtska metoden till dess praktiska erfarenheter av den nya listtypen vid kommande landstingsval måhända motivera en mandatfördelning enligt ett annat system. En utskottsmedlem (Mattsson) har med enahanda motivering som lagutskottet stannat för en mandatfördelning enligt uddatalsmetoden.

Beträffande den av lagutskottet föreslagna rubriken för lagen har stora utskottet beslutat omfatta förslaget i princip, dock med den ändringen att i slutet "i landskapet Åland" utgår som icke erforderligt. Ytterligare har ändringar och tillägg införts i nedannämnda paragrafer.

16 §. I 1 mom. har ordet "framgå" i enlighet med landstingsman Bertel Bomans under remissdebatten gjorda påpekande ånyo ändrats till "framgår". I 3 mom. andra meningen har ordet "valberättigad" ersatts med "röstberättigad". Likaså har i 5 mom. "valberättigades" utbyts mot "röstberättigades".

26 §. 26 § i landskapsstyrelsens framställning har av utskottet återinförts såsom varande tillfylles.

37 §. I andra meningen har ordet "bör" rättats till "böra".

44 §. Enligt 46 § 4 mom. i gällande landskapslag om landstingsmannaval äga ombudsmännen för valmansförening eller valförbund eller av valförbunds ombudsman för varje valnämnd särskilt skriftligen befullmäktigad person rätt att närvara i valnämnd vid räknandet och ordnandet av valsedlarna. Motsvarande stadgande saknas i gällande landskapslag om kommunala val, men ingår däremot i rikslagen i ämnet. Utskottet anser det motiverat att fortsättningsvis bibehålla stadgandet, varför ett motsvarande nytt 4 mom. införts i lagförslaget.

50 §. 1 mom. har omstiliserats.

54 §. 1 mom. 3) punkten har av lagutskottet föreslagits sålunda ändrad, att valsedel, där kandidats nummer skrivits utanför den föreskrivna cirkeln direkt vore ogiltig. Detta innebure en väsentlig ändring av nuvarande stadgande i berörda lagar, som uttalar att valsedel



är ogiltig "om kandidatlistans nummer skrivits på valsedelns baksida". För närvarande gives således möjlighet att godkänna även valsedel, där numret skrivits utanför ifrågavarande cirkel, bara det icke skrivits på valsedelns baksida. Utskottet anser det betydelsefullt att en valsedel, där numret skrivits utanför cirkeln även i framtiden kan godkännas, ifall den entydigt utvisar den röstandes faktiska viljeyttring. Utskottet har förty föreslagit momentets 3) punkts godkännande i enlighet med landskapsstyrelsens förslag.

58 §. I överensstämmelse med ovan anförda motivering har paragrafens 1 mom. ändrats i enlighet med den jämkade uddatalsprincipen och spärrdivisorn 1,4 för det först erhållna mandatet.

63 §. Ordalydelsen för fullmaktsformuläret åt ersättare har ändrats i överensstämmelse med föreslagen ny rubrik för lagen.

69 §. Vid utskrivningen av paragrafen i lagutskottets betänkande torde ett tryckfel hava insmugit sig i det att här säges "sekreterare" i stället för "sekreteraren".

80 §. I 1 mom. har ordet "landstingsmannavalet" ersatts med "landstingsvalet".

Stora utskottet, som förutsätter att justeringsutskottet ytterligare underkastar lagförslagets språkliga utformning granskning, får med hänvisning till det ovan anförda förty vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i landskapsstyrelsens framställning ingående lagförslaget sålydande:

L a n d s k a p s l a g  
om landstingsval och kommunalval.

-----

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1-3 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

2 kap.

Om valmyndigheter.

4-7 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

3 kap.

Om vallängd.

8-15 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).



Valnämnd skall, då anhållan härom av röstberättigad eller dennes lagligen befullmäktigade ombud framställts före valdagen, till röstberättigad, för vars vidkommande vallängd vunnit laga kraft, utfärda två med ordningsnummer och valkuvert försedda utdrag, ett för vardera valet, av vilka framgår, att hans namn finnes upptaget i vallängden. Utdragen skola utgivas utan avgift och åtföljas av valsedlar och ytterkuvert samt slutlig sammanställning av kandidatlistorna för vardera valet.

Vallängdsutdrag underskrivas av valnämndens ordförande eller vid förfall för honom av dess viceordförande samt i Mariehamn av den magistraten därtill förordnat.

Den, som önskar erhålla vallängdsutdrag med posten, skall i frankerat brev insända en av honom underskriven anhållan därom till valnämnden och däri tydligt uppgiva sitt fullständiga namn, yrke eller befattning, födelsedatum, postadress och mantalsskrivningsort för det år, på vars mantalsskrivning vallängden grundar sig, varvid utöver kommunens namn även gata och gatunummer eller by och lägenhets namn och nummer skola uppgivas. Valnämnden skall, såvitt det kan ske före valdagen, tillsända röstberättigad begärt utdrag jämte valsedel och ytterkuvert samt sammanställning av kandidatlistorna utan lösen i rekommenderad försändelse eller genom postens förmedling meddela honom, varför begärt utdrag ej kan sändas. Är den röstberättigade utomlands, sändas valhandlingarna till hans lagligen befullmäktigade ombud i hemlandet under den adress denne uppgivit.

Anhållan om tillställande av vallängdsutdrag med posten må även riktas till kommunalstyrelsen i den landskommun, från vars röstningsområde vallängdsutdraget begäres. Kommunalstyrelsen skall ofördröjligen vidarebefordra ansökningsen till vederbörande valnämnd.

I vallängden skall invid den röstberättigades namn antecknas det utgivna utdragets nummer.

Blanketter för vallängdsutdrag, valkuvert och ytterkuvert fastställas av landskapsstyrelsen, som också tillhandahåller valnämnderna desamma.

#### 4 kap.

#### Om valmansföreningar och valförbund.

#### 17-25 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

#### 26 §.

(Likasom i landskapsstyrelsens framställning.)

#### 27 §.

(Likasom i lagutskottets betänkande).



-5-

5 kap.

-val-

Om centralnämnds förberedande åtgärder för valet.

28-33 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

6 kap.

Om valförrättning.

34-36 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

37 §.

Valnämnden äger draga försorg om att den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna för vardera valet finnes framlagd till påseende såväl i valrummet som i angränsande rum och förrum. Särskilt böra sammanställningarna vara anslagna till påseende i vallokalen på den plats, där röstande inför sin anteckning i valsedeln.

38-43 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

44 §.

(1-3 mom. Likasom i lagutskottets betänkande).

Ombudsmännen för valmansförening eller valförbund eller av valförbunds ombudsman för varje valnämnd särskilt skriftligen befullmäktigad person äga rätt att närvara vid detta tillfälle.

45 §.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

7 kap.

Om röstning med vallängdsutdrag.

46-49 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

50 §.

Enligt 47-49 §§ avgiven röst är ogiltig, då vallängdsutdraget saknar valmans anteckning eller underskrift eller behöriga vittnens underskrift ävensom om valmannen utövat sin rösträtt tidigare eller senare än tillåtet eller om valförsändelsen ankommer till centralnämnden efter klockan tio på den femtonde dagen efter valet eller senare.

(2-3 mom. likasom i lagutskottets betänkande).

51 §.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

8 kap.

Om rösträkning.

52-53 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).



-6-

54 §.

(1 mom. likasom i landskapsstyrelsens framställning).

(2 mom. likasom i lagutskottets betänkande).

55-57 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

9 kap.

Om fastställande av valets utgång och utfärdande av fullmakt.

58 §.

Vid fastställandet av valresultatet förfäres på följande sätt:

1) kandidaterna på samma kandidatlista upptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att den första kandidaten till jämförelsetal erhåller listans hela röstetal dividerat med ett helt fyra tiondedelar, den andra en tredjedel av listans hela röstetal, den tredje en femtedel därav, den fjärde en sjundedel, och så vidare. De kandidater, som icke tillhöra valförbund, hava så erhållit sina slutliga jämförelsetal;

2) de kandidater, vilka tillhöra samma valförbund, upptecknas här efter ordnade efter storleken av deras jämförelsetal sålunda, att den med högsta jämförelsetalet ställes främst. Därpå tilldelas dem slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna till jämförelsetal erhåller valförbundets hela röstetal dividerat med ett helt fyra tiondedelar, den andra en tredjedel av valförbundets hela röstetal, den tredje en femtedel därav, den fjärde en sjundedel, och så vidare; samt

3) alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal och vid varje kandidats namn antecknas hans slutliga jämförelsetal.

(2 mom. likasom lagutskottets betänkande).

59-62 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

63 §.

(1-2 mom. likasom i lagutskottets betänkande).

"Sedan vid landstingsval, som den ..... förrättades i landskapet Åland, N.N. valts till medlem av landstinget för tiden från den ..... till den ....., såvida landstinget icke därförinnan blivit upplöst, men denna plats blivit ledig, har enligt 60 § i landskapslagen om landstingsval och kommunalval M.M., bosatt i ....., blivit utsedd att efterträda honom såsom medlem av landstinget. Detta intyg gäller såsom landstingsmannafullmakt." Ort och tid.

64-68 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).



-7-

69 §.

(Likasom i landskapsstyrelsens framställning).

10 kap.

Om besvär över landstingsval.

70-72 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

11 kap.

Om besvär över kommunalval.

73 §.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

12 kap.

Om nytt kommunalval.

74 §.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

13 kap.

Om kommunalt fyllnadval.

75 §.

Likasom i lagutskottets betänkande).

14 kap.

Om nyval efter upplösning av landstinget.

76-79 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

15 kap.

Särskilda stadganden.

80 §.

Landskapet erlägger samtliga utgifter för centralnämnden för landstingsvalet.

(2 mom. likasom i lagutskottets betänkande).

81-82 §§.

(Likasom i lagutskottets betänkande).

-----

Mariehamn den 22 november 1962.

På stora utskottets vägnar:

*Albin Johansson*  
Albin Johansson  
ordförande.

*Erik Rask*  
./ Erik Rask  
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Albin Johansson, viceordföranden Gideon Mattsson (delvis) samt ledamöterna Edvin Östling (delvis), Erik Sundberg, Uno Förbom (delvis), Sigurd Danielsson (delvis), Gustav Adolf Boman, Karl Sundblom, Uno Kalman och August Öström, ävensom ersättarna Johan Lönroth (delvis) och Rickard Lindroth (delvis).